

תהליך הערכה במקצוע תרומה לקהילה

מסלולי 10-12 שנות לימוד

קידום נוער/תוכנית היל"ה/החברה למתנ"סים

(מיועד למורה המלמד תרומה לקהילה)

ארגון ועדכון – אילת כ"ץ תשע"ט 2019

תוכן עניינים

עמוד	נושא
3	הנחיות למורים
4-5	מהו תלקיט (פורטפוליו)
6-8	<u>הצעה והמלצה 1</u> שימוש במטאפורות לעידוד התהליך הרפלקטיבי
9	<u>הצעה והמלצה 2</u> "בנק" לשאלות רפלקטיביות
10-11	תיעוד ההתנדבות המעשית ואופן ההערכה.
12	<u>הצעה והמלצה 3</u> הערכת התנדבות
13	<u>הצעה והמלצה 4</u> שיחה משותפת
14-16	<u>הצעה והמלצה 5</u> שיח והערכה מסכמת

הנחיות למורים המלמדים !

- התוכנית תרומה לקהילה נלמדת ומתבצעת ביחידה, בשיתוף בין חינוך טיפול והשכלה.
- לפני שמתחילים, יש להיערך לכך ביחידה, לשוחח על מהות התוכנית, ולהחליט כיצד היא תתנהל ביחידה.
- על המורה המלמד את התוכנית, להיפגש עם עובד קידום נוער המלווה את התוכנית, ויחד לעבור על המדריך למורה, להבין את החיבור והממשקים ולהחליט כיצד ובאיזה אופן יתקיים שיתוף הפעולה ביניהם.
- למורה מוקצבות 25 שעות הוראה לתוכנית. לעובד קידום הנוער מתוכננות 20 שעות. ולשעות ההתנדבות מיועדות מינימום 15 שעות.
- חשוב ביותר שהמורה יצטרף לפחות פעם אחת למקום בו מתנדבים התלמידים, כדי להבין טוב יותר מה התלמידים עושים, כיצד הם מרגישים, מה הם עוברים, וכך יתאפשר למורה להנחות באופן מיטבי את הלומדים ואת תהליך ההערכה המלווה את התוכנית.
- התוכנית שלפניכם המפורטת במדריך למורה, מיועדת כאמור ל-25 שעות הוראה/הנחייה.
- לכל נושא המופיע בסילבוס, מגוון פעילויות, הרבה מעבר לשעות המוקצות לכך, וזאת כדי לאפשר בחירה מותאמת תוך מתן שיקול דעת למורה בבחירת הפעילויות ללומדים.
- כמובן שהנכם המורים מוזמנים לבחור /להחליף/ לשנות/ להוסיף פעילויות אחרות במידת הצורך. תכננו ושתפו את עובד קידום הנוער בכך.

ציוד נלווה:

- אתם מתבקשים להכין לכל לומד תיקיה/שמרדף עם מדבקת "תרומה לקהילה" + שם הלומד בה יאספו חומרי התלקיט ודפי הרפלקציה לאורך כל הלמידה.
- ההערכה המלווה את הלמידה היא הערכה מעצבת מסוג תלקיט אישי (פורטפוליו)
- במדריך למורה, תוכלו למצוא בסיום כל יחידת לימוד פעילות המיועדת לתלקיט.
- הלומד יענה על שאלות התלקיט וישתתף ברפלקציה ברמה אישית וקבוצתית. (הפעילות מסומנת כך...)

מהו תלקיט (פורטפוליו)? (תלקיט או תיק עבודות מוגדר ככלי עבודה, כאוסף מכוון של עבודות (דפי עבודה, בתהליך או עבודות גמורות) של תלמיד, שבהן הוא מציג את מאמציו, התקדמותו והישגיו בתחום אחד או בכמה תחומים . הפורטפוליו הוא כלי הוליסטי, המאחד ומשרת שלושה תהליכים : הוראה – הנחיית תלמידים, למידה והערכה .

מהות התלקיט – ערכו ויישומו הפורטפוליו מתבסס על מטלות אותנטיות, משמעותיות ובעלות עניין ללומד הנדרש לתעד לאורך זמן את אופן ביצוע המטלות והמשימות השונות, את התמודדותו אתן, את מחשבותיו ואת רגשותיו בתהליך. איסוף החומרים, התיעוד, הכתיבה וההכוונה נועדו לשקף את התהליך ההתפתחותי שעבר התלמיד במהלך ביצוע מגוון הפעילויות.

מה מכיל התלקיט ?

התלקיט הוא אוסף מגוון של תיעוד משלושה סוגים עיקריים

1. **דפים הנוצרים** תוך כדי תהליך התנסות בלמידה הכוללים : דפי סיכום של הפעילות הכיתתית, הקבוצתית והאישית סיכומים של דיונים הנערכים בכיתה.
2. **חומרי העשרה** רלוונטיים כמו : צילומים, תמונות, סיפורים, קטעי מידע, צילומי כתבות, מסמכים וכדומה.

3. **דפי רפלקציה** - חלק חשוב בפורטפוליו הם **דפי הרפלקציה** . אחת המטרות העיקריות של הפורטפוליו היא להביא למודעות הלומד את דרך התמודדותו. התהליך הרפלקטיבי, שייעשה לאחר פעילות אחת או בסיכומן של כמה פעילויות , יהיה קצר ויכלול שאלה אחת או שתיים – ותשובתו של הלומד - פסקה או שתיים . באמצעות השאלות הקצרות יבטא הלומד את התייחסותו האישית לנלמד או למטלה. המטלה יכולה להיות מטלה אישית או מטלה קבוצתית .(אפשר ורצוי לתת ללומדים את שאלות הרפלקציה.)

ריכוז השאלות בדף וחלוקה מוקדמת ללומדים יעזרו לכל אחד מהם לבחור לעצמו מראש שאלות רפלקטיביות מהמאגר, ולהשיב עליהן בסיום הנושא או בכל עת שייבחר. כמו כן, עשוי מאגר השאלות לסייע ללומד לארגן את הלמידה בעזרת הפורטפוליו, ולכוון את מילוי המשימות .

רפלקציה תערך בסיום כל יחידת לימוד.

חשוב לשתף את הלומדים בהכנת הפורטפוליו כי הוא הספר של הלומד המספר את סיפורו הייחודי . הפורטפוליו הוא אישי, שייך לתלמיד וינוהל על-ידי התלמיד. דפי רפלקציה ילוו את העבודה במהלך כל הלמידה ובסיומה.

יש להשתדל להשיב על שאלות הרפלקציה ברצינות ובכובד ראש.
שיח רפלקטיבי בין הלומד, הקבוצה והמורה יתנהל כשיח עמיתים בעמדת שותפים
שווים לרעיון ולעשייה. באמפתיה ומתוך קבלה ללא שיפוט וביקורת.
יחד ינסו המורה והלומד/ים לברר ולהבהיר נקודות מעורפלות ונקודות של קושי
בתהליך, ויאתרו כוחות ויכולות שיסייעו להתגבר על הגורמים הבולמים את המשכו
של התהליך.
סיום ארגון הפורטפוליו והפקתו הכנת הפורטפוליו משלביו הראשונים ועד לשלב
הסופי הוא תהליך מתמשך, דינמי וגמיש.

- רצוי לתכנן יחד עם עובד קידום נוער אילו פעילויות יעביר המורה, אילו פעילות יכולות להתבצע במשותף, ואילו פעילויות יועברו ע"י עובד קידום הנוער.

לסיום כל יחידת לימוד (להלן דוגמא לשאלות – אתם יכולים להוסיף/לשנות)

בירור אישי וקבוצתי

1. אילו דברים חדשים למדתי?
2. מה עניין אותי במיוחד?
3. מה לא עניין אותי?
4. מה היה לי קל? מה היה לי קשה?
5. כיצד הייתי מעריך את דרך התמודדותי בנושא?
6. האם ארצה להסביר ולשתף בנושא זה חברים?
7. אילו שאלות אני רוצה לשאול?
8. באילו מהכלים/הפריטים הרפלקטיביים בחרתי.

הצעה והמלצה 1:

לאורך כל תהליך הלמידה בסיום כל יחידת לימוד מומלץ להשתמש במספר פריטים מטאפוריים אשר יסייעו לעודד תהליכים רפלקטיביים:

מראה, זכוכית מגדלת, משקפת, פינצטה ומצלמה.

בסיום כל יחידת לימוד מוצע לכם מהלך של התבוננות רפלקטיבית באחד מהפריטים הרשומים מעלה. הרפלקציה מאפשרת התבוננות, פתיחת צוהר למחשבותינו, ניתוח התבטאויות ועמדות של עצמנו, התחקות אחר תהליכי החשיבה ושיקולי הדעת בבחירה. תהליך זה יתרום להפיכת הפעולות לתהליך של התנסות משמעותית ויעמיק את מודעות התלמיד לקשייו, רגשותיו העדפותיו, ערכיו, זיקותיו כלפי האחר ועוד. רצוי ומומלץ לבצע את השלב הרפלקטיבי בתום כל יחידת לימוד.

להלן הפריטים המטאפוריים

מראה היא כלי שיעזור לנו לכוון את התלמידים להכיר את עצמם טוב יותר, לפגוש את עצמם ולהעמיק את ידיעתם על עצמם, על בני משפחתם ועל סיפורם הפרטי. **משקפת** היא כלי שיעזור לנו לכוון את התלמידים להכיר את זולתם – את האחר. **זכוכית מגדלת** – אפשר לכוון אותה אל עצמנו ואל האחר. זהו כלי שיעזור לנו לכוון את התלמידים לבדוק את הדברים לעומק, לנתח אותם בפרטי פרטים, להעמיק את הבנתם ואת ידיעתם.

מצלמה היא כלי אינטראקטיבי. היא יכולה לחבר בינינו לבין האחר, ואנו יכולים להציע אותה לתלמידים הן במהלך הפעילויות והן בשלבי הסיכום. המצלמה מאפשרת לתלמיד לבחור במה יתמקד, את מה הוא רוצה לזכור, ומה הוא בוחר לקחת אתו הלאה, כלומר – להפנים – מתוך עולמו של האחר.

אתם, המורים, מוזמנים לבחור, בהתאם לתהליכים המתרחשים בזמן אמת, בפריט המתאים ביותר לדעתכם.

התהליך הרפלקטיבי יכול להיעשות באופן הבא:
חלקו לכל תלמיד כרטיס שעליו מצולם אחד מהפריטים הנ"ל. מובן ששימוש בפריטים אותנטיים יתרום לתחושת הממשות של התהליך, אך, גם צילום הפריט ישיג את התוצאות הרצויות.

בפעם הראשונה, בה אתם חושפים את תהליך העבודה עם המטאפורות הסבירו ללומדים את מטרת השימוש בפריטים, ושאלו אותם מהו תפקידו של כל פריט.

מראָה – בעזרתה ניתן לנו לראות את עצמנו כפי שאנו, להבחין בפרטים וגם לראות את המראָה הכללי.

משקפת – מגדילה ומקרבת לעין עצמים ודברים רחוקים.

זכוכית מגדלת – מאפשרת לראות פרטי פרטים, שמסייעים בהבנת מצבים.

מצלמה – מקפיאה מציאות, מצב בתמונה. ניתן "לקרוא" בה עובדות רבות ולהבחין בפרטים שנעלמים מהעין הרגילה בעת התרחשותם. מסייעת לזיכרון לשחזר מצבים.

3. **בקשו מכל תלמיד לבחור דבר אחד מהפעילויות שחווה: סיפור, עובדה, התבטאות שלו או של חבר לכיתה וכד', ו"להתבונן" בו באמצעות ה"פריט" שבידיו.**

4. **לאחר מכן, כל אחד ירשום על דף את הדבר שבחר ואיך הוא נראה דרך המראה/משקפת/זכוכית מגדלת/מצלמה.**

5. **עם סיום המשימה דונו עם התלמידים על תוצאות ההתבוננות המחודשת בדברים שנאמרו או נחו במהלך העיסוק בנושא.**

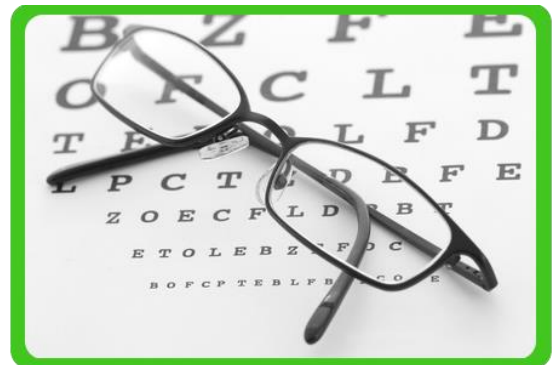
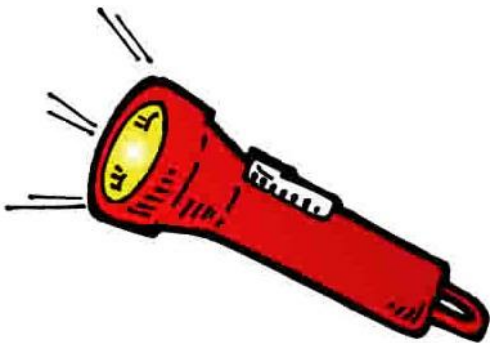
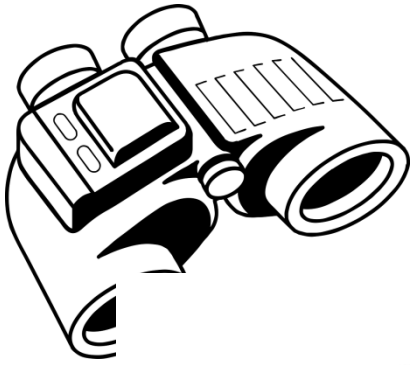
שימו לב! לפניכם הצעות ל"בנק שאלות" ודוגמאות לשאלות רפלקטיביות, בהמשך, התאימו את השאלות לתכנים העולים במהלך הפעילות ולדינמיקה שמתרחשת בין המשתתפים.

"בנק" שאלות:

- במה מאפשר לכם הפריט (מראה, משקפת...) להתמקד יותר.
- אילו דברים אתם רואים עכשיו שלא ראיתם במהלך הפעילות.
- האם חל שינוי בהתייחסותכם ל... בעקבות ההתבוננות הנוספת.
- האם התבוננות באמצעות הפריט מסייעת להבין דברים נוספים/אחרים
- האם יש עמדה שנקטתם במהלך הפעילות ואתם רוצים לשנות בעקבות ההתבוננות המחודשת באמצעות הפריט?

כלים וחפצים לפעילות מטאפורית - רפלקטיבית

משקפת, מראה, זכוכית מגדלת, פינצטה, מצלמה, פנס, משקפים

הצעה והמלצה 2:

”בנק” שאלות לשיח אישי וקבוצתי בסיום כל יחידת לימוד. הכניסו לתלקיט

”בנק” לשאלות רפלקטיביות:

- מה למדתי מפעילות זו?
- איזה מידע קיבלתי בנושא זה?
- מה היו הנקודות המשמעותיות בלמידה שלי את הנושא?
- מדוע הנושא חשוב בעיניי?
- יש לי הצעה בנושא והצעתי היא:
- אני רוצה להמליץ על דבר אחד בנושא זה.
- על איזה נושא או פעילות הייתי רוצה לחזור, או איזה נושא לחזק?
- ממה נהניתי וממה לא נהניתי בלמידת הנושא.
- מה הייתי משנה אילו היום הייתי מתחיל ללמוד את הנושא?
- באילו פריטים (או חלקים של הנושא או הפעילות) היה לי קשה, ובאילו היה לי קל?

תיעוד ההתנדבות המעשית – ואופן ההערכה

תיעוד תהליך פעולת ההתנדבות המעשית המתבצעת בפועל	3 שיעורים	תיעוד	פעילויות משותפות:
	פירוט נמצא במדריך למורה יחידה שישית	תהליך ההתנסות המעשית : תיאור פעולת ההתנדבות, עיבוד רפלקטיבי, מה עובר על המתנדב, דרכי התמודדות, וניתוח אירועים.	מדריך כינוך טיפול ומורה
		התבוננות אישית ומשותפת להכנסה לתלמיט של כל לומד	הערכה משותפת מורה- נער/ה
			הערכה משותפת עובד/ מדריך כינוך טיפול ומורה
			מתן ציון משותף לקרדיטציה.

ליווי ותהליך ההערכה – "תרומה לקהילה"

- כאמור, הערכה הינה פנימית ותתבצע באמצעות תלמיט המלווה כל תלמיד בתהליך הלמידה. מוערך ע"י המורה והתלמיד לאורך הלמידה.
- בסיום תתבצע הערכה מסכמת שתבוצע במפגש משותף בין המורה, עובד קידום נוער והתלמיד.
- במידה ויש תוצרים, מומלץ להציגם במסגרת "לחגוג את ההישג"

מטרות ההערכה

1. לסייע לתלמידים להעמיק את ההכרות עם עצמם ועם נקודות החוזק שלהם מתוך התנסויותיהם במעורבות החברתית המעשית ובתהליך הקבוצתי.
2. להעניק לתלמידים הזדמנויות לקבלת תמיכה ומשוב מהמנחה ומהקבוצה ולהעניק תמיכה ומשוב לחבריהם.
3. ללמד את התלמידים לזהות קשיים וקונפליקטים בביצוע תפקידיהם ולהתמודד אתם כחלק מהרחבת תחושת המסוגלות העצמית שלהם.

4. להקנות לתלמידים כלים לחשיבה רפלקטיבית ולכתיבה רפלקטיבית על אודות ההתנסות שלהם.
5. להקנות לתלמידים כלים לתיעוד שיטתי ולשיתוף אחרים בהתנסויות המעשיות שלהם.
6. לסייע לתלמידים לזהות את ממדי התרומה של ההתנסות המעשית במעורבות חברתית לעצמם ולחברה.

הצעה והמלצה 3: הערכת ההתנדבות

מטרות:

להעלות למודעות את החוויות הטובות והנעימות כמו גם את התסכולים ואת הכעסים שחוו התלמידים בהתנדבות.

לברר מהי הצידה לדרך שהתלמידים לוקחים עמם בסיום ההתנדבות.

עזרים: "עלי כותרת" ו"קוצים" כמספר המשתתפים, כלי כתיבה, סלוטייפ.

למורה: גזור מראש "עלי כותרת" מבריסטול ורוד ו"קוצים" מעוינים מבריסטול לבן או צהוב.

מהלך הפעילות

- כל לומד יקבל "עלה כותרת" (ורוד) ו"קוץ" (צהוב או לבן).
- כל אחד יכתוב על "עלה הכותרת" דברים טובים ממהלך ההתנדבות ועל ה"קוץ" דברים שתסכלו אותו, הכעיסו אותו או גרמו לו עוגמת נפש.
- הכתיבה היא אנונימית.
- המורה יבקש מן המשתתפים להניח את העלים על רצפת החדר או להדביק אותם על הלוח כך שתיווצר צורת פרח, ואת הקוצים להניח כך שתיווצר צורת קוץ.
- המורה קורא בקול את הכתוב על עלי הכותרת של "הפרחים" ועל חודי "הקוצים" אפשר לקרוא את הכתוב על עלי הכותרת ולאחר מכן על הקוצים, או לקרוא לסירוגין "עלה" של פרח ו"חוד" של קוץ". המשתתפים יכולים להתייחס ולהגיב בזמן הקריאה.

שאלות לדיון:

א. מה היה קל יותר למצוא "קוצים" או "פרחים"? מדוע?

ב. איזו צידה לדרך אתם לוקחים אתכם מההתנדבות?

ג. אילו ערכים ותובנות רכשתם במהלך הלמידה וההתנדבות?

ד. מה מחוויות ההתנדבות נראה לכם שתזכרו בעוד שנה?

ה. האם תמליצו על השתתפות בהתנדבות ולמידה לבני נוער אחרים? מדוע?

הצעה והמלצה 4:

לסיום הלמידה וההתנדבות שיחה משותפת: מורה, עובד, לומדים.

- ספרו על מוקד ההתנדבות שלהם: האם קשה או קל, האם אתם מחכים להגיע פעם נוספת, או מחכים כבר שהכול ייגמר?
- תארו רגע של חוויה טובה בעשייה.
- נקודת משבר, בעיה שנתקלתם בה, מהו הפתרון האפשרי?
- איזה שינוי נדרש ממני כדי להצליח במשימתי, לאיזו הקרבה אני מוכן, מה גבולות היכולת שלי לתת, מה האתגר שלי?
- מה למדת אודות עצמך, מהי העוצמה, והערכים שלך?
- כתוצאה מניסיוןך, מה את/ה רואה היום כאפשרי, שנראה בלתי אפשרי בעבר?

הצעה והמלצה 5:

מפגש סיכום בין מורה, עובד קידום נוער והלומדים

שאלות סבב "מה נשמע" מסכם (אתם מוזמנים להוסיף שאלות)

- הצג מילה אחת המסכמת עבורך את למידה וההתנדבות המילה יכולה לציין מקום, מושג, רעיון, חפץ או אדם.
- תאר דבר מה שהפתיע אותך.
- איזה דבר למדת גילית על עצמך.
- ציין שאלה או מחשבה שעלתה בך בעקבות הלמידה, ההתנדבות.
- ספר על אדם שהשאיר עליך רושם חיובי במיוחד.
- ציין דבר מה שהבאת מעצמך לפעילות ההתנדבותית.
- ספר על חוויה מיוחדת שחווית במקום ההתנדבות.
- ספר על אתגר שהתמודדת אתו.
- ספר על דילמה שעמדה בפניך במקום ההתנדבות.
- תאר את התחושות שלך כאשר הגעת למקום ההתנדבות.
- שתף בעצה טובה שקיבלת במהלך ההתנדבות.
- ציין דבר מה שהיית זקוק לו כדי להצליח יותר במקום ההתנדבות.
- תאר רגע מצחיק במיוחד שחווית במקום ההתנדבות.

שיחה סיכום מובנית על פעילות ההתנדבות – מורה ועובד קידום נוער + תלמיד.

שם: _____

תאריך: _____

מטרת שיחה זו היא לשמוע את דעתך על הפעילות בה השתתפת

1. תאר את מקום ההתנדבות.
2. תאר מה עשית בהתנדבות? (תאר /י בפירוט עם דוגמאות)
3. מה דעתך על הפעילות ההתנדבותית? פרטי ותי/י דוגמאות.
4. אילו תחומים בפעילות ההתנדבותית ענינו אותך יותר ואילו פחות?
5. מה היו לדעתך ההצלחות בפעילות ההתנדבותית?
6. מה היו הקשיים במסגרת הפעילות ההתנדבותית. במי היו תלויים?
7. האם לאור ניסיוןך היית בוחר/ת שנית להיות שותף/ לתהליך דומה?
8. מה תרמה לך הפעילות? מה תרמת?
9. מה היית משנה בתהליך?
10. איך היית מעריך את העשייה שלך כמתנדב בסולם 1-10?
11. האם היית ממליץ לחבר/ת להיות שותפים בפעילות התנדבותית מסוג זה? נמקי

מילוי טבלת הערכה משותפת על ידי המורה ועובד קידום נוער

קריטריונים/מדדי הערכה – בשלוש רמות: נמוך, בינוני, גבוה

- נוכחות והשתתפות בשיעורים ובפעילות החברתית
- התמדה - מידת העקביות והנוכחות בהתנדבות
- שיתוף פעולה, התעניינות ומעורבות
- לקיחת אחריות ויוזמה אישית

מדדי הערכת תפקוד הלומדים תתמקד במרכיבים הבאים:

התפקוד	טיב הביצוע		
	נמוך	בינוני	גבוה
התמדה ונוכחות - בהתנדבות			
נוכחות והשתתפות בלמידה ובפעילות החברתית			
שיתוף פעולה התעניינות ומעורבות			
לקיחת אחריות יוזמה אישית			

לסיום

שלב ראשון

לאחר תהליך ההערכה המתבצע על ידי המורה, ועל ידי המורה ועובד קידום נוער במשותף, עליכם להעריך את הלומד ולתת ציון מספרי כדי שניתן יהיה להכניסו למערכת ולקבל עבורו קרדיטציה.

שלב שני

הציון יועבר ע"י המורה למנהל ההשכלה ולמנחה הפדגוגי, שיזין את הציון במערכת.

שלב שלישי

המורה ועובד קידום נוער ימלאו בתעודת השתתפות בתוכנית "תרומה לקהילה" הערכה מילולית (התעודה נמצאת באתר היל"ה/החברה למתנ"סים) <http://www.hila-matnasim.org.il/index.php> - פדגוגיה/תחומי דעת/תרומה לקהילה התעודה תצורף לתעודת הסיום של הלומד.